

ФОРМУВАННЯ РЕЄСТРІВ У СФЕРАХ НАУКИ, ІННОВАЦІЙ ТА ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Дьогтева Ірина Оксентіївна

*науковий співробітник відділу супроводження та розвитку
Національної електронної науково-інформаційної системи,
Державна науково-технічна бібліотека України*

В рамках державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності державою забезпечується розбудова сучасної наукової інфраструктури, а також системи інформаційного забезпечення відповідної діяльності з метою посилення інтеграції освіти, науки та виробництва [1, п. 2 ч. 2 ст. 45]. Серед шляхів державного регулювання інноваційної діяльності визначені сприяння розвитку сучасної інноваційної інфраструктури та підтримка її функціонування [2, абзац 9 ч. 1 ст. 6]. Також на інформаційному забезпеченні наголошується в сфері трансферу технологій [3, ст. 10].

Однією з форм державного регулювання у зазначених сферах виступає реєстрація. Серед прикладів: Державний реєстр наукових установ, яким надається підтримка держави [1, ст. 12], Державний реєстр наукових об'єктів, що становлять національне надбання [1, ст. 16], реєстрація та облік науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт [1, п. 12 ч. 1 ст. 42], державна реєстрація міжнародних науково-технічних програм і проєктів [1, ч. 5 6 ст. 66], державна реєстрація інноваційних проєктів [2, ст. 13], реєстр технологій [3, ст. 15, 16].

В умовах дискретного характеру покриття інформаційної карти сучасного наукового та інноваційного ландшафту України зростає актуальність формування системи реєстрів [4] у відповідних сферах, дані яких можуть не лише містити міжнародну складову, але й бути джерелом інформації для систем з міжнародною інтеграцією з метою розвитку співпраці, посилення обміну.

Для побудови концепції природи формування переліків реєстрів у сферах наукової і науково-технічної, інноваційної діяльності та трансферу технологій використано суб'єкт-об'єктну парадигмальну комбінацію [5, с. 54], де суб'єкт представлений в якості носія знання, а об'єкт – те, на що спрямована діяльність. На рис. 1 продемонстрована розроблена процесна схема основних елементів такої концепції, за якою суб'єкти в процесі діяльності продукують об'єкти.

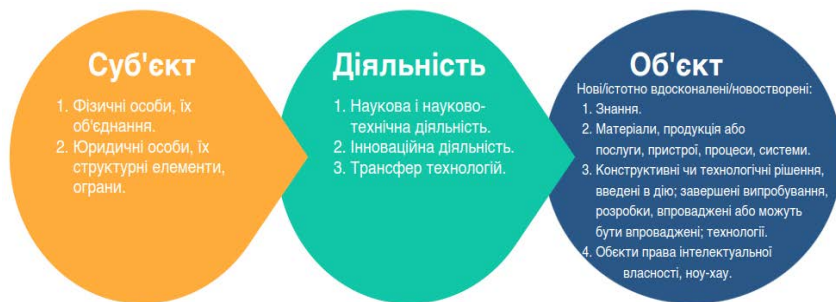

Рис. 1. Процесна схема елементів формування переліків реєстрів

Складові суб'єктів характерні для всіх видів діяльності, перші дві позиції представлені масштабно. Прикладом фізичних осіб виступають вчені [1, п. 4, ст. 1], об'єднань – наукові команди, які формуються з метою проведення досліджень та розробок, наприклад, спільних з міжнародними колективами спеціалістів, міжнародними інститутами та спільними підприємствами, а також для участі у міжнародних наукових програмах. Серед юридичних осіб можна виділити: в рамках інноваційної діяльності, наприклад, інноваційне підприємство [2, ч. 1 ст. 16] у вигляді інноваційного центру, бізнес-інкубатора, технополісу, технопарку [2, ч. 2 ст. 16]; для наукової – наукову (науково-дослідну, науково-технологічну, науково-технічну, науково-практичну) установу [1, п. 16, ст. 1], та її структурні елементи, наприклад, науковий підрозділ [1, п. 19, ст. 1], дослідне виробництво [1, п. 8, ст. 1]. Останнє може бути представлене в дослідницькій інформаційній системі CRIS [6], зокрема в українській URIS, в рамках асоціації euroCRIS з метою активізації співпраці та обміну знаннями в дослідницькій спільноті. Окремо виділені органи, спектр яких досить широкий за рівнем та масштабом. Наприклад, серед органів в сфері наукової і науково-технічної діяльності у відповідному законі зазначені: Національна рада України з питань розвитку науки і технологій [1, ч. 1 ст. 20], Ідентифікаційний комітет з питань науки [1, ч. 1 ст. 22], Міжвідомча рада з координації фундаментальних і прикладних досліджень в Україні та Рада президентів академій наук України [1, абзац 2 ч. 2 ст. 17], наглядові ради [1, ч. 3 ст. 52], [1, ч. 8 ст. 7], вчені (наукові, науково-технічні, технічні) ради [1, ч. 1 ст. 10], [1, ч. 4 ст. 52], спеціалізовані вчені ради із захисту дисертацій [1; ч. 9, ст. 7]; в сфері трансферу технологій – уповноважений орган з питань формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері трансферу технологій, уповноважений орган з питань реалізації державної політики у сфері трансферу технологій [3, п. 1 ч. 1 ст. 3].

Щодо діяльності, то в сфері наукової і науково-технічної діяльності, вирізняють наукову [1, п. 12 ст. 1], науково-технічну [1, п. 26 ст. 1],

науково-організаційну [1, п. 23 ст. 1], науково-педагогічну [1, п. 24, ст. 1], окремо варто виділити міжнародне наукове та науково-технічне співробітництво [1, ст. 66], яке включає «обмін науковою та науково-технічною інформацією, використання об'єднаних міжнародних інформаційних фондів, банків даних» [1, п. 5 ч. 2 ст. 66].

Об'єкти представлені на фундаментальному рівні, фактично виділені: науковий [1, п. 22, ст. 1], науково-технічний (прикладний) результат [1, п. 27, ст. 1], інновації [2, абзац 2 ч. 1 ст. 1] та об'єкти технології [3, п. 6 ч. 1 ст. 1].

На рис. 2 побудована концепція природи формування переліків реєстрів на базі теорії множин. Зокрема, для візуалізації використано Діаграму Венна, яка реалізує всі можливі логічні відношення для скінченного набору множин.

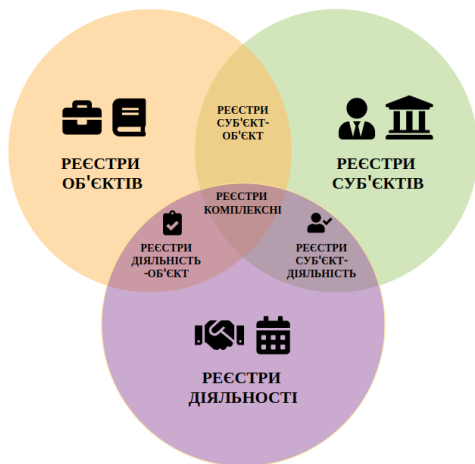

Рис. 2. Концепція природи формування переліків реєстрів

В даному випадку відображений перетин множин реєстрів для елементів рис. 1, тобто реєстри суб'єктів, об'єктів та діяльності. При перетині утворюються: реєстри суб'єкт-об'єкт (наприклад, результат впливу суб'єкта на об'єкт); реєстри суб'єкт-діяльність (наприклад, присвоєння статусу суб'єкту за результатами атестацій); реєстри діяльність-об'єкт (наприклад, надання статусу, характеристики об'єкту); реєстри комплексні (формуються при перетині трьох множин, причому назва не містить назви множин, оскільки неможливо спрогнозувати їх порядок).

Отже, на базі сформованої процесної сфери елементів формування переліків реєстрів розроблено фактично універсальну концепцію для сфер наукової і науково-технічної, інноваційної діяльності та трансферу технологій. Дана концепція може виступити базою для розбудови

системи реєстрів. Сформована система разом з налагодженою взаємодією реєстрів в перспективі дозволяє: акумулювати, агрегувати офіційні дані; забезпечити обмін інформацією; розширити доступ до реєстрових даних; використання інформації в процесі діяльності, включаючи підключення даних до інформаційних систем; надавати послуги з використанням реєстрових даних. Дані реєстрів можуть бути використані для наповнення центральної бази даних Національної електронної науково-інформаційної системи «URIS», яка початково передбачалась як CRIS-система [6] та наразі має розширені функції, включаючи автоматизацією деяких процесів та процедур, пов'язаних із фаховою діяльністю суб'єктів сфери науки України.

Робота виконана в рамках НДР «Удосконалення інформаційних ресурсів у сфері науки в частині реєстрації, внесення, збереження, пошуку та обміну даних, а також створення бази даних на основі НПА у сфері науки» (державний реєстраційний номер 0124U001943) та «Удосконалення існуючих та створення нових функціональних модулів Національної електронної науково-інформаційної системи «URIS» (0124U001941).

Список використаних джерел:

1. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/848-19> (дата звернення: 27.04.2024).
2. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/40-15> (дата звернення: 27.04.2024).
3. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.2006 № 143-V. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/143-16> (дата звернення: 28.04.2024).
4. Про публічні електронні реєстри : Закон України від 18.11.2021 № 1907-IX. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1907-20> (дата звернення: 30.04.2024).
5. Dinga Emil, et al. Economic and Financial Market Behaviour: The Autopoietic Market Hypothesis. Germany : Palgrave Macmillan, 2023. P. 324.
6. EuroCRIS: DRIS. URL: <https://dspacecris.eurocris.org> (дата звернення: 04.04.2024).